

Sygn. akt III CO 1102/22

POSTANOWIENIE

Dnia 21 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa Fundacji w J.
przeciwko Skarbowi Państwa-Sądowi Rejonowemu w Jeleniej Górze
i K. Z.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 grudnia 2022 r.
w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek wystąpienia przez Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze
postanowieniem z 26 października 2022 r., sygn. akt I C 1358/22,
o przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu,

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 25 października 2022 r. Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze wystąpił, na podstawie art. 44¹ k.p.c., do Sądu Najwyższego o przekazanie innemu sądowi równorzędnemu sprawy z powództwa Fundacji w J. przeciwko Skarbowi Państwa Sądowi Rejonowemu w Jeleniej Górze i K. Z., powołując się na dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Sąd Rejonowy wskazał, że jedną z sytuacji, w których dobro wymiaru sprawiedliwości przemawia za rozpoznaniem sprawy przez inny sąd równorzędny jest sytuacja, w której sąd właściwy miałby orzekać w sprawie, w której stroną postępowania jest Skarb Państwa, a państwową jednostką

organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest właśnie tenże sąd właściwy, powołując się na pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z 20 października 2020 r. (II CO 216/20).

W ocenie Sądu Rejonowego, potrzeba przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 44¹ k.p.c. wynika również z okoliczności, że pozwany K. Z. jest referendarzem sądowym w Wydziale [...] Sądu Rejonowego w J., znanym osobiście sędziom i referendarzom tego Sądu, co uzasadniałoby wystąpienie z żądaniem ich wyłączenia na podstawie art. 49 k.p.c., a w konsekwencji prowadziło do długotrwałego postępowania zmierzającego do przeniesienia sprawy do innego sądu równorzędnego. Sytuacja procesowa, gdy stroną pozwaną jest referendarz sądowy sądu rozpoznającego sprawę, niewątpliwie wywołałaby negatywne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na podstawie ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1469 ze zm.) wprowadzony został zarówno art. 44¹ k.p.c., stanowiący podstawę wystąpienia Sądu Rejonowego, jak i art. 44² k.p.c. Art. 44¹ k.p.c. stanowi, że Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego (§ 1); o przekazanie sprawy może wystąpić sąd właściwy (§ 2). Zgodnie z art. 44² k.p.c., w sytuacji, w której stroną jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością związane jest dochodzone roszczenie, jest sąd: 1) właściwy do rozpoznania sprawy - sąd ten z urzędu przedstawia akta sprawy sądowi nad nim przełożonemu, który przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przedstawiającym, względnie 2) przełożony nad sądem właściwym do rozpoznania sprawy - sąd właściwy do rozpoznania sprawy z urzędu przedstawia akta sprawy temu sądowi przełożonemu, który przekazuje sprawę innemu sądowi równorzędnemu z sądem przekazującym, mającemu siedzibę poza obszarem właściwości sądu przekazującego.

Porównanie art. 44¹ k.p.c. i art. 44² k.p.c. prowadzi do wniosku, że art. 44² k.p.c. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 44¹ k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2019 r., V CO 294/19, OSNC 2020, nr 9, poz. 75). Jeżeli bowiem wystąpi jedna z sytuacji określonych w art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c., to przedstawienie przez sąd właściwy akt sprawy sądowi nad nim przełożonemu a następnie przekazanie sprawy przez sąd przełożony innemu sądowi równorzędnemu jest obligatoryjne. Tymczasem przekazanie sprawy na podstawie art. 44¹ k.p.c. uwarunkowane jest wystąpieniem przesłanki o charakterze ocennym, co czyni wskazany przepis regulacją elastyczną. Każda z sytuacji określonych w art. 44² pkt 1 i 2 k.p.c. stanowi wypadek, w którym z mocy ustawy *a priori* uznano, że sąd właściwy nie może orzekać w sprawie. Jednak możliwe są także inne sytuacje, w których dobro wymiaru sprawiedliwości wymagać będzie przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu, których uwzględnienie umożliwia Sądowi Najwyższemu regulacja zawarta w art. 44¹ k.p.c.

W konsekwencji należy uznać, że wystąpienie przesłanek do zastosowania art. 44² k.p.c. wyłącza możliwość wyboru przez sąd właściwy między przedstawieniem akt sprawy sądowi przełożonemu zgodnie z art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c., a wystąpieniem do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy na podstawie art. 44¹ k.p.c. Jeśli mimo spełnienia przesłanek określonych w art. 44² pkt 1 lub 2 k.p.c., sąd właściwy wystąpi do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy na podstawie art. 44¹ k.p.c., Sąd Najwyższy odmawia takiego przekazania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2019 r., V CO 294/19 i z 11 grudnia 2020 r., IV CO 251/20).

Biorąc pod uwagę, że stroną pozwaną w niniejszej sprawie jest Skarb Państwa, a państwową jednostką organizacyjną, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, jest Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze, niewątpliwie zaszły podstawy do zastosowania art. 44² pkt 1 k.p.c. Z akt sprawy nie wynika, aby Sąd Rejonowy jako sąd właściwy w sprawie uruchomił procedurę z art. 44² pkt 1 k.p.c., a sąd nad nim przełożony odmówił przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 20 października 2020 r., II CO 216/20.). Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze powinien zatem przedstawić akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze w celu przekazania sprawy do

rozpoznania innemu sądowi rejonowemu na podstawie art. 44² pkt 1 k.p.c. Ze względu wystąpienie w sprawie przesłanki określonej w art. 44² pkt 1 k.p.c., nie było podstaw do odniesienia się przez Sąd Najwyższy na gruncie art. 44¹ k.p.c. do okoliczności wskazanej w wystąpieniu Sądu Rejonowego, związanej z faktem, że drugim pozwanym w sprawie jest referendarz sądowy orzekający w tym Sądzie.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[as]

l.n